

Leading ladies

Hengsten, stieren, hanen, leeuwen. Mannen eisen een prominente plaats op in het dierenrijk. Ze heersen over hun harem of leiden de kudde. Maar over hen gaat het hier niet. Matriarchen krijgen hier onze volle aandacht.

M

MATRIARCHAAT In de dierenwereld zijn er samenlevingsvormen waar vrouwen de prominente plaats innemen. Matriarchaten. Kort: zij zijn de baas. Een matriarch staat aan het hoofd van de familie en de andere dames volgen in een hiërarchische volgorde. Meer nog, in matrilineaire systemen wordt de macht van moeder op dochter doorgegeven.

Bonobo's Bij bonobo's worden hierdoor dochters op zevenjarige leeftijd uit de groep verstoten. Ze moeten in een nieuwe groep macht verwerven en er vriendschappen aangaan. Zonen genieten van de status van de moeder en blijven echte moederskindjes. Bonobomatriarchen zijn machtsbelust. Ze gaan uitdagingen aan en zullen bij conflict nooit vluchten. Ze dwingen respect en steun af, gaan bondgenootschappen aan. Matriarchen zorgen voor psychologische spanningen wat onzekerheid, angst en nervositeit bij groepsgenoten uitlokt. En dan is verzoening nodig. Hoe? Met bonoboseks (iedereen met iedereen!) of vlooiën, strelen, handen kussen.

Het beste en meeste eten gaat naar de matriarch, maar soms moet steun afgekocht worden en knijpen ze een oogje toe. Zwangerschap, ziekte of ouderdom kan je positie als matriarch verzwakken want je moet fit zijn om de teugels strak te houden. Waarom pakken de mannen de macht niet? Het matriarchaat is vooral een kwestie van allianties smeden, politieke spelletjes spelen. Vrouwtjes zijn daar goed in!

Mensapen Andere mensapen zoals gorilla's kennen dit niet. Daar steunen de vrouwen elkaar niet en moet de zilverrug scheidsrechter spelen. Chimpanseemannen maken de plannen, zij vormen clubjes met veel gekrijs, geweld en machtsvertoon.

Hyena's Bij de gevlekte hyena's zijn er wel vrouwen met ballen aan hun lijf. Letterlijk, want ze doen alsof ze mannetjes zijn. Hun schaamlippen lijken teelballen, hun clitoris is een pseudopenis met een opening. Ze zijn agressief en vormen sterke clans met verwante vrouwen en hun jongen. Hoe hoger een vrouwtje in rang, hoe meer testosteron ze tijdens de zwangerschap aanmaakt en hoe agressiever ze is. Dit geeft ze door aan haar nakomelingen. Hyenamannen hebben een zwaar leven, ze leven aan de rand van de maatschappij en worden slechts getolereerd.

Olifanten Bij olifanten is vaak de oudste en grootste vrouw met de meeste jongen de matriarch. Ze heeft de meeste kennis en ervaring en is het sterkst. Ze beschermt de kudde en zou door het vuur gaan voor elk lid. De groep bestaat uit allemaal vrouwtjes met hun jongen. Van zodra de jonge mannetjes 4 à 5 jaar zijn en te opdringerig worden, worden ze verstoten. Pas als volwassen dekstier mogen ze een vrouwengroep frequenteren. Toch staat de hiërarchie bij de dames niet in steen gebeiteld, de pikorde wisselt. Ook hier worden allianties gesmeed en beïnvloedt de conditie van de matriarch haar positie. In Planckendael is de kudde in oorsprong kunstmatig samengesteld. Matriarch Dumbo is de oudste vrouw, maar heeft geen familieband met de anderen. Ze heeft haar omvang mee, 1 000 kilo meer gewicht in de schaal. Zij schrijdt als eerste door de poort en smult als eerste. Diva-manieren. ○

WEETJE

○ Wist je dat in hiërarchische groepen de groepsdynamiek een eeuwige soap-opera is waarbij de rollen voortdurend wisselen?